

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Tämä on alkuperäisen artikkelin rinnakkaistallenne (final draft).

Viite:

Imppola, J. 2020. Hopeisten 50 pennin rahojen variantit vuodelta 1916.
Numismaatikko 56 (5), 168 - 169.

Hopeisten 50 pennin rahojen variantit vuodelta 1916

Kuten tunnettua, on sinänsä varsin tavallisessa 50 pennin hopearahassa vuodelta 1916 olemassa variantti, jossa tunnuspuolen vaakunakotkan vasemman pään kaulassa, nokan alla, näkyy kolmihampainen hammasrataskuvio (SNY 334.2). Tämä variantti on hyvin harvinainen, ja sitä tunnetaan vain muutamia kappaleita. Keskustellessani asiasta aktiivikeräilijöiden kanssa on minulle kerrottu, että vasta tuhansien vuoden 1916 50-pennisten läpikäymisen jälkeen on kyseessä olevia variantteja jokunen löytynyt.

Tästä hammasratasvariantista on lisäksi löytynyt myös yksi kappale uutta versiota, jossa samainen hammasrataskuvio näkyy kaksihampaisena tunnuspuolen vaakunakotkan vasemmanpuoleisen pään kielen kärjen kohdalla. Tämä toinen variantti on hieman aiemmin tunnettua kolmihampaista ratasvarianttia hennompi, ja siinä siis näkyy vain kaksi hammasta.

Arvopuoli

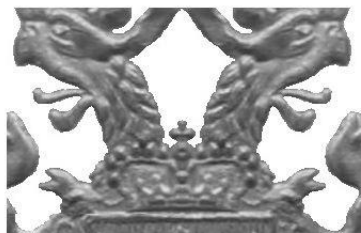

**Kolmihampainen
hammasratasvariantti**

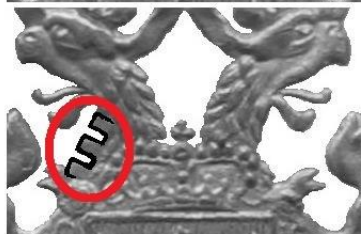

**Kaksihampainen
hammasratasvariantti**

Kuva 1. 50 pennin hopearahassa vuodelta 1916, arvopuoli ja varianttien tunnuspuolet. Kuva: Jorma Imppola SeAMK.

Normaalin
rahan kotkanpää

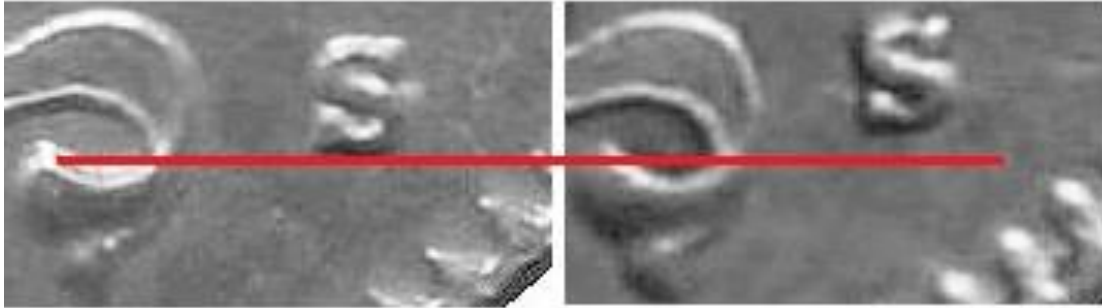
Kolmihampainen
hammasratas
vasemman pään
kaulalla nokan
alla

Kaksihampainen
hammasratas
vasemman pään
kielen edessä

Kuva 2. Vuoden 1916 50 pennin hopearahan varianttien tunnuspuolten vertailua. Ylinnä normaali raha, keskellä kolmihampainen ja alinna kaksihampainen hammasratasvariantti. Kuva: Jorma Imppola SeAMK.

Herääkin kysymys, miten moiset poikkeamat ovat syntyneet? Molemmissa tapauksissa on jokin ylimääräinen tekijä aiheuttanut rahojen tunnuspuolen meisteihin hammasratasmaisen painauman, joka näkyy rahojen tunnuspuolilla vastaavanlaisina kohoumina. Ja koska kyseinen poikkeama on nyt siis havaittu kahdessa eri kohtaa, on syynä ilmeisesti jokin irrallinen asia, joka on vahingoittanut ainakin kahta tunnuspuolen meistiä aiheuttamalla mainitut painaumat. Lisäksi vertaillen näiden kahden eri hammasratasvariantin tunnuspuolia, havaitsin niissä pienen eron rahapajan johtajan kirjaimessa S. Kolmihampaisen variantin kirjain S on verrattuna pyrstösulan koukeroon selkeästi alempana kuin kaksihampaisen variantin S. Kyseessä on siis eri meisti.

Kuva 3. Vuoden 1916 50 pennin hopearahan varianttien tunnuspuolen rahapajan johtajan kirjaimen S asemoinnin vertailua. Vasemmalla kolmihampainen ja oikealla kaksihampainen hammasratasvariantti. Kuva: Jorma Imppola SeAMK.

Mikä voisi olla tämä tekijä, joka on voinut vahingoittaa ainakin kahta eri meistiä aikaansaaden sekä kolmihampaisen että kaksihampaisen lisäkuvion – meistiin painauman ja rahaan kohoumana? Tutkiessani rahojen eri yksityiskohtia havaitsin, että rahojen reunarihlaus on jaoltaan ja kooltaan varsin hammasrataskuvion kaltainen. Voisiko syy olla rahanlyöntikoneeseen jäänyt raha, joka olisi vahingossa meistin ja aihion väliin jäädessään aikaansaanut reunallaan painauman meistiin? Luonnollisesti tämä olisi aikaansaanut pahasti vioittuneen rahan ja jopa tuotantokatkoksen. Meistin kuitenkin jäädessä ilmeisesti riittävän ehjäksi on sen käyttöä jatkettu, koska vuoden 1916 50-pennisten tuotantomäärä oli poikkeuksellisen suuri (4 752 000 kappaletta), eikä siten tuotannon kiireessä syntynyt pieni vaurio ilmeisestikään riittänyt aiheuttamaan meistin uusimista. Liekö vikaa huomattukaan, jos meisti ei muutoin särkynyt?

Arvioitaessa varianttien harvinaisuutta ja hintatasoja olen ajatellut lisätä sen seuraavanlaisesti rahaluetteloon:

1916	3	2	-	-	-	4.752.000
1916 kolmihampainen hammasratas						
kotkan kaulassa	300	200	100	-	-	sis. edell.
1916 kaksihampainen hammasratas						
kotkan kielellä		hintataso	vakiintumaton			sis. edell.

Eli jälleen kerran, luuppi kouraan ja tutkimaan!